

Donderdag 29 april 1915 – ochtendeditie

Hulde aan Nederland.

Onze correspondent te Antwerpen meldt ons op 26 dezer:

In de Antwerpse gemeenteraad, die heden vergaderde, heeft burgemeester J. de Vos de volgende rede uitgesproken:

Mijn Heren. Het is u allen bekend, hoe in de dagen van beproeving, die ons dierbaar vaderland doorworstelt, de Nederlandse natie zich inspant om de ellende van onze medeburgers te verzachten. Op alle denkbare wijzen werden de vluchtelingen getroost en opgebeurd; de stoffelijke steun die hun met de meest spontane offervaardigheid geboden werd, is schier onberekenbaar; en dagelijks nog wordt dit werk van barmhartigheid met onverflauwde ijver voortgezet.

Dat elke burger, van welke stand ook, diep doordrongen weze van de erkentelijkheid, die ons volk aan de gastvrije broedernatie verschuldigd is!

Het college van burgemeester en schepenen heeft het zich tot plicht gerekend, zijn dank uit te drukken voor de weldaden, die de zo beproefde Antwerpse bevolking genoten heeft.

Het aanstaande verjaringsfeest van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana hebben wij een uitnemend gunstige gelegenheid geacht om de dankbare genegenheid van volk tot volk te vertolken. Immers, op die dag jubelt de ganse Nederlandse bevolking om de voorspoed van haar vorstenhuis, symbool van de welvaart van het volk; ook hier te lande zal aan de sympathie voor onze noordelijke stambroeders op bescheiden doch daarom niet minder hartelijke wijze lucht gegeven worden. Ons is de gelegenheid gegund, om onze erkentelijkheid jegens regering en volk te laten samengaan met onze

wensen van voorspoed voor de doorluchtige dynastie, en also pijnlijke herinneringen, door meer blijde gedachten te verzachten.

Het college heeft aan de Nederlandse regering een bedankingsbrief gestuurd, waarvan ik de heer secretaris verzoek, lezing te willen geven, en wij betwijfelen geenszins, of de gevoelens, daarin uitgedrukt, zullen door u bijgetreden worden.

De gemeentesecretaris H. Melis gaf vervolgens lezing van volgend stuk:

Antwerpen, April 1915.

Excellentie,

Onder de geweldige drang der gebeurtenissen, hebben een groot aantal onzer Antwerpse medeburgers, tijdens de rampzalige oktoberdagen van verleden jaar, voor de dreigende oorlogsteisteringen beducht, hun haardstede verlaten om bij gastvrije volkeren hulp en troost te zoeken. Velen van hen kozen toen de wijk naar Nederland, als naar het uitgelezen en veilig verblijf van de vrede. Hoe onafzienbaar de ellende toen ook was, de toewijding, waarmee zij gelenigd werd, was grenzeloos. Geen uitgeweken landgenoot, of hij is innig getroffen geworden door de warme en meevoelende hartelijkheid, waarmee hij door de Nederlandse bevolking werd opgenomen. Op het edel voorbeeld van Hare Majesteit de Koningin, en sterk door de genegen steun van Haar beleidvolle regering, heeft heel het Nederlandse volk als één man zich aangegord om te pogen, de smart van het rouwend broedervolk te verzachten.

Thans, na een onbepaalde gastvrijheid op Nederlands bodem te hebben genoten, zijn meest al onze medeburgers naar hun beproefde stad teruggekeerd, met het besef, dat het een heilig

gebod is, zijn haardstee te beschermen, en een nationale plicht, ook in de tegenspoed schouder aan schouder te staan; maar des te inniger is ook hun onvergankelijk gevoel, uw Natie eer en dank schuldig te zijn voor de weldaden, zo gul door uw gastvrij land en volk bewezen.

Wij beschouwen het als een hoog voorrecht, deze gevoelens der Antwerpse bevolking te mogen uitspreken, en hebben de eer Uwe Excellentie te verzoeken, daar bij de Nederlandse Regering de tolk van te willen wezen.

Wij voegen hierbij de wens, dat Nederlands doorluchtig vorstenhuis met alle heil gezegend blijve, en dat de ons zo hartelijk genegen Nederlandse natie steeds de heerlijkste voorspoed moge kennen.

Wij hebben de eer, Uwe Excellentie de verzekering van onze zeer bijzondere hoogachting aan te bieden.

Namens het college van Burgemeester en Schepenen.

Bij verordening

De secretaris

H. Melis

De Burgemeester

Jan de Vos

Aan zijne excellentie, de Heer Mr. P. W. A. Cort van der Linden,

Minister van Staat

Minister van Binnenlandse zaken,

Tijdelijke voorzitter van de Raad der Ministers.

De gemeenteraad heeft rechtstaand de rede van de burgemeester en de lezing van de brief aangehoord en beide met toejuiching bekrachtigd.

De brief, op Japans papier gedrukt met Plantijnse letter is een meesterstukje van de bekende Antwerpse drukkersfirma J. E. Buschmann.

Londen, 28 april. Veldmaarschalk French meldt: De gevechten ten noorden en ten noordoosten van Ieper zijn gisteren de gehele dag voortgezet. De Engelse en Franse troepen hebben de aanval der Duitsers voorgoed tot staan gebracht. De aanval is niet herhaald.

Sinds gisterochtend zijn er geen Duitsers meer ten westen van het IJzerkanaal, behalve bij Steenstrate, waar zij een klein bruggenhoofd hebben ingericht.

Bij een tegenaanval der Engelse en Franse troepen op het vooruitspringende punt ten noorden van Ieper, hebben de Duitsers met inbreuk op de Haagse overeenkomst, opnieuw gebruik gemaakt van verstikkende gassen en van daarmee gevulde bommen.

Berlijn, 28 april. Uit het grote hoofdkwartier wordt ons medegedeeld:

Het Engelse communiqué zegt dat de Fransen Het Sas in Vlaanderen hebben heroverd. Intussen is ook op deze plaats gisteren geen aanval gedaan. Verder beweert dit communiqué dat het officiële Duitse bericht over de verovering van vier Engelse kanonnen niet juist is. Het is voor het opperbevel van het Engelse leger te betreuren dat het door zijn ondergeschikten zo slecht wordt ingelicht, het moge dan begrijpelijk zijn dat de geregelde berichtgeving door de spoed, waarmee de Engelse troepen de 25^e het slagveld hebben verlaten, enigszins in de war is gelopen. De veroverde kanonnen behoren, naar de opschriften die zij dragen, tot de tweede London-Garrison-Artillery en tot de tweede London-Territorial-divisie. Het zijn stukken van 12,8 cm, die eerlang hun aanwezigheid aan onze zijde aan de tegenstanders duidelijk zullen maken.

De strijd in de rook.

Iemand, die aan de gevechten in Vlaanderen heeft deelgenomen, verhaalt volgens de Times ondermeer het volgende:

“Het was donderdagmiddag ongeveer half vijf toen onze piketten een plotselinge terugtrekkende beweging van onze Franse bondgenoten aan de linkervleugel van de Canadese divisie aan de weg van Ieper naar Langemark meldden. De harde noordoostenwind, die van de vijandelijke linie in de richting van de Franse loopgraven waaide, voerde een walgingwekkende en verstikkende geur mee, die blijkbaar van de een of andere soort van giftig gas afkomstig was. De rook bewoog zich als een levende groene muur ter hoogte van ongeveer 4 voet en verspreidde zich tot op 180 meter van de uiterste linkervleugel van onze linies. Gaandeweg steeg de rook hoger en verduisterde hij het uitzicht langs de begane grond. Het geweervuur, dat tot dusver weinig te betekenen had gehad, nam in kracht toe, maar werd hoe langer hoe meer verspreid, gelijk altijd het geval is als soldaten op goed geluk of zonder goed begrip van hun doel schieten.

Spoedig hoorde men vreemde kreten en kwam uit de groene mist, die nu dunner en onsamenhangender werd, een massa verbijsterde en waggelende soldaten aanlopen, die, terwijl, zij langs onze gelederen liepen, neervielen. De meesten waren niet gekwetst, maar op hun gezicht tekende zich dodelijke benauwdheid af. De terugtrekkende soldaten behoorden tot de beste ter wereld, wiens koelbloedigheid en moed in deze hele oorlog spreekwoordelijk waren geweest. Zij waggelden als beschonken lieden rond.

Intussen rukte de vijand op en wij trokken naar de basis terug, waar mijn bataljon twee van de gebruikelijke vier rustdagen genoten had. Het was nu even over vijven en de Duitsers, die zonder tegenstand hun opmars voortzetten, waren, naar men zag, weldra koortsachtig

bezig zich op een linie van 800 meter afstand en evenwijdig met de weg naar Poelkapelle in te graven.

Omstreeks 6 uur voegde ik mij bij mijn bataljon op een ander punt van de linie, maar later hoorde ik, dat er te St. Juliaan scherp gevochten was, waar het 14^e Canadese bataljon aan de opmars van de vijand hardnekkig tegenstand had geboden.

Sommigen van ons, die een paar uur verlof hadden, kwamen uit leper. Zij zegden dat zij juist een bad namen, toen het gewone artillerievuur uit de Duitse linie te warm werd, om uit te houden. Zij liepen de straat op en ontdekten dat de stad verwoed gebombardeerd werd of liever dat de weg langs de oostelijke oever van het kanaal overstelpt werd met projectielen en al vol lag met dode en stervende paarden en vernielde wagens.

Het doel van de vijand was blijkbaar om te verhinderen, dat er versterkingen en munitie aangevoerd werden. De verschrikte vrouwen en kinderen uit leper stroomden reeds de velden in, waar velen hun leven verloren ...”

De ooggetuige beschrijft dan de gevechten waaraan hij deelnam. Zij eindigden met een verwoede bajonetaanval:

“In het bos werd de strijd een vreselijk handgemeen; wij vochten in klompjes en secties en de levenden strompelden over de lichamen van de doden en stervenden heen. Toen de strijd op zijn felst was en wij aldoor de Duitsers voor ons uit dreven, brak de maan plotseling door de wolken. De kletterende bajonetten flitsten als kwikzilver en de gezichten leken als door kalklicht bestraald. Verder oprukkend kwamen wij bij haastig opgeworpen schansen, die niet hardnekkig verdedigd konden worden.

Hier werden allen, die verzet boden, aan de bajonet geregen; zij die zich overgaven, werden naar de achterhoede gevoerd ...”

De in Engeland geopende inschrijving voor het hulpverschaffingsfonds voor België heeft in een dag tijds reeds ruim 60.000 pond opgeleverd. Men weet dat de koning van Engeland voor is gegaan met een gift van 500 pond. Uit Nieuw-Zuid-Wales kwam dadelijk £ 28.750, uit Victoria (uit het fonds van de burgemeester van Melbourne) £ 20.000, uit Zuid-Australië £ 7000, van het Australische gemenebest £ 1000 enz. Zoals bekend is, zal er elke maand £ 500.000 nodig zijn, om de hongersnood in België af te wenden.

De oorlogscorrespondent van De Tijd schrijft:

De N. R. C., mijn bericht overnemend over het Duitse verbod in Brugge tegen Franse aankondigingen en opschriften langs de openbare weg, vindt het verband met de manifestatie bij de rondleiding der gevangenen gezocht. Toch kan ik als zeker mededelen, dat dit verband bestaat en gezocht moet worden in het feit, dat bij die rondleiding vooral Franse kreten gehoord worden, als “Vive la France”, “Vivent les Alliés” enz.

Een Vlaamse jongen.

Antwerpen, 26 april.

Ik heb hier voor me liggen de brief van een onzer jongens in het veld. Ik ken weinig literair proza, dat me, als dit kunstloze geschrijf van een achttienjarig, zo onmiddellijk in het hart heeft gegrepen. Het is niet nodig daar enige prijzende volzinnen rond te weven. Doen onze jongens hun plicht? Of ze! Men leze wat deze dappere schrijft (de namen en al de stipte aanduidingen laat ik weg), geniet van zijn prachtige levenshumor, en bedenk verheugd, zo zijn er velen!

Voor de vijand, 6 december 1914.

Lieve ouders en broertjes,

In mijn vorig schrijven zegde ik u een brief te doen geworden met meer nieuws, ehwel hier is hij.

Hoe gaat het te Antwerpen, papa zonder werk? De mannen zonder school? Schrijf gauw hoe het gaat, dat ik volkomen tevreden ben.

Ik wil u mijn ganse geschiedenis verhalen, vanaf dat u mij het laatst gezien hebt, tot nu toe.

Een paar dagen na uw bezoek, werd ik ingedeeld in het ...^e linie, dat toen op het front was in B. voor Antwerpen. Nauwelijks enige minuten in het nieuw regiment, zag ik de eerste obus vallen en begonnen de poppen te dansen. Wat zo'n obus is, kunt gij u niet verbeelden; als ge er zo een op de kop moest hebben, ik geloof niet dat ge veel tandpijn zoudt voelen; die gaillards maken putten in de grond van 4 m diameter en zijn in staat van het sterkste huis in eenmaal te doen instorten zelfs als ze er neven vallen.

Na een paar weken voor Antwerpen te hebben geweest, waren wij verplicht het veld te ruimen. Helaas wij waren niet talrijk genoeg. Ik verzeker u dat ik verdrietig was, ik weende en snikte als een kind toen ik Antwerpen achter de rug had en de vlammen naar omhoog zag stijgen. Toen eerst begreep ik hoeveel ik hield van die stad, die mij groot had zien worden. Toch ben ik trots u te kunnen zeggen dat ik geen ogenblik moedeloos ben geweest, en dat ik in de strijd rond Antwerpen, zelfs toen ik voor het eerst een 42 zag vallen, geen ogenblik bang ben geweest, integendeel de loop van mijn geweer gloeiend heb gehouden.

Ik herinner mij nog dat toen ik met het ...^e door Antwerpen kwam langs de boulevard ... de blinden bij oom P. neergelaten waren; ik dacht toen dat oom P. al weg was; dit was de dag voor het bombardement. Ik had nochtans gerekend van even aan te lopen en goede dag te zeggen.

Twee dagen later gingen wij weg door Antwerpen in volle vlam terwijl het bombardement in volle gang was.

Ik had mij liever voor de wallen laten doodschieten. Tussen twee haakjes, heeft ons huis ook afgezien? en dat van oom P.?

Wat het leven van toen betreft, ik was met drie boezemvrienden, ook volontairs in dezelfde compagnie, 3 jongens van goud en ware helden. De een N., een Waal, hebt ge al gezien, dat is die type waar ik u veel van verteld heb, die de wereld rond geweest is, en goed bij kas is; de twee anderen, de B. van Brussel, de plezantste van het regiment, en H. van Antwerpen, de dapperste vent die ik ooit gezien heb (nu wellicht dood of in het hospitaal, levensgevaarlijk gekwetst in een van onze latere gevechten). Wij gevierden waren altoos in de eerste rij, en zolang wij bijeen waren was het plezier van 's morgens tot 's avonds. Ge moogt vrij geloven het is voor het eerst van mijn leven dat ik ware vrienden tegengekomen ben (zoals men in de boeken er over schrijft). De keuken deden wij gevierden; onder ons vierden gingen wij uit als we in repos waren en in het vuur waren het altijd salvos van 4 geweren. Waarlijk wij leefden gelukkig onder ons 4, als broers.

Na de retraite van Antwerpen werd van het ...^e en het ...^e weer een regiment gemaakt, en zo kwam ik in de compagnie waar ik nu in ben.

Toen kwamen de gevechten rond de IJzer, waarvan ik u morgen ga vertellen.

7 december 1914.

In de eerste gevechten rond de IJzer, waren wij Belgen alleen, nog zonder vreemde hulp, en de streek was nog niet overstromd en altijd tegen overmacht, het spande dan ook terdege.

Het eerste gevecht te Lombardsijde waren wij rond de 1500 man tegen een grote overmacht, die wij zeven dagen lang hebben teruggehouden; de 8^e dag werden wij geremplaceerd.

Zo zeven dagen in het vuur, het was hard, shrapnels en obussen zo veel men wilde. Men had dikwijls niet eens de tijd van een droog stuk brood binnen te kloppen.

Wij gevierden waren extrême avant garde: de 6 eerste dagen ging dat wel, de 7^e dag, 's morgens, deden wij patrouille, een half uur later kwamen er 6 man bij voor de patrouille te doen, die nog geen 5 stappen deden of er vielen er al. Toen trokken wij overigen terug naar de compagnie waar wij (4) gefeliciteerd werden door de commandant. Er waren dan nog wel dingen gebeurd die men niet schrijven kan, en die ik u later wel zal vertellen.

Toen pas begon de echte slag, de ballen floten langs alle kanten. Zeker moment zag de luitenant een honderdtal meters voor de tranchées nog 2 mannen van die patrouille die zich nog bewogen. Toen zijn wij, H. en ik, ze gaan halen, dat is te zeggen, op de buik kruipend vooruitgeschoven en met de twee gekwetsten op de rug teruggekropen. Ongelukkig ontving onderweg de ene nog een bal in de kop, zodat hij op de slag gedood werd en mij zijn bloed en hersens in het gezicht vlogen. Het regende ballen rond ons; gelukkig brachten wij drie het er heelhuids af. Toen wij in de compagnie kwamen werden wij toegejuicht en gelukkiggewenst, zelfs door de majoor, die ook een geweer in de hand had genomen en schoot als een

eenvoudig soldaat met de pijp in de mond. Toen hebben de geweren een gang gegaan.

Er vielen er velen in ons compagnie, onze 3 luitenants en vele soldaten, waaronder ook mijn dappere vriend H., dodelijk getroffen bij een heldhaftige poging om vooruit te gaan naar een andere tranchée. Toen ik hem zag vallen weende ik van verdriet en woede. Ik wilde vooruit lopen om hem te halen, maar werd tegengehouden door de twee andere vrienden die schrik hadden ook mij te verliezen, maar ik was zo woedend, ik trok mij los ... en wij gingen gedrieën – hoe wij het er afgebracht hebben weet ik niet meer, het was verschrikkelijk. Enfin, wij gelukten in ons stuk en konden onze vriend naar de ambulance brengen, waar de dokter ons verzekerde dat er nog hoop was; toen moesten wij terug in het vuur tot 's avonds, dan kwam men ons remplaceren; gelukkig, wij waren op, en hadden die dag niet kunnen eten.

Toen hebben wij enige dagen repos gehad in Veurne; mijn kapotjas was vol gaten en mijn zak niet minder en de stukken schrapnel zaten in mijn gamel, en bij mijn vrienden was het al ver eender.

Toen wij daarop weer in de slag gingen, hadden wij Franse versterking in de rug. Onze compagnie werd voor het kanaal gelegd als uiterste wacht. Daar zaten wij 4 dagen in het vuur zonder eten, daar wegens het bombardement van Nieuwpoort de vivres niet konden toekomen.

Obussen sloegen links en rechts van ons de grond in en deden ons op onze benen schudden.

Eindelijk de 4^e dag, tegen het vallen van de avond vochten wij in retraite (onze compagnie alleen, om het regiment te vervangen dat in repos ging). Maar daar de brug beschoten werd en een mitrailleuse

er op gepointeerd was, had de genie planken gelegd nevens de brug waar wij over moesten trekken, alle minuten 2 of 3 man, opdat de vijand niets bemerken zou.

De tijd scheen mij eeuwen toe: ik vergat te zeggen dat wij Fransen bij ons hadden tot versterking. Zeker moment was er een Fransman die van de plank gleed en in het water spartelde, waar een zekere dood hem wachtte, daar de vent zwaar geladen was, sac au dos etc., niet zwemmen kon en obussen, schrapnels onophoudelijk in het water sloegen, daarbij was het vriezend koud, reeds verdween hij onder water, toen, ik weet niet hoe, ik hem vast had.

Ik was van de plank gesprongen en greep de type bij de kraag. Ik vergeet het nooit. Het is het afschuwelijkste dat ik ooit doorleefd heb; de pruimen sloegen rond mij in het water en ik was beladen als een kameel, met 360 cartouches in de zakken, ik had slechts mijn ransel en geweer laten vallen. Het water dat mij in de schoenen en kapot drong deed mijn gewicht nog toenemen en dan de koude die mijn bewegingen verstijfde en, tot overmaat van ramp, de Fransman had mij bij de keel gegrepen en met zich onder getrokken. Gelukkig dat ik sterk ben, mijn eerste werk was toen de vent een boks op de kop te geven, maar zo hard dat ik zelf compassie met de sukkelaar had. Dit had voor gevolg dat hij mij losliet en ik, mij op de rug draaiend, de kerel boven water hield, met alle krachtsinspanning naar de kant zwom, met de drenkeling op de rug. (We wogen samen wel 300 kilo), naar boven klauterden en het in galop op een lopen zetten.

Hulp had ik nog niet gehad, daar in dergelijke ogenblikken in retraite vechten 2 seconden op dezelfde plaats de dood betekent.

Toen de man goed bij zijn positieven kwam was het een jeremiade van belang van: "Que je suis content, brave garçon, merci, etc. ...; en

ik, ik lachte mij rond. Ik had die dag de dood wel twintig maal voor ogen gehad en er telkenmale schoon afgekomen. De commandant omhelsde mij en feliciteerde mij, de luitenants drukten mij de hand en alleman van de compagnie kwam mij geluk wensen, mijn twee vrienden schreiden zelfs. De volgende dag werd ik bij de commandant geroepen die mij zeer vriendelijk en zonder dat ik iets vermoedde mijn naam opschreef, ouderdom, enz.

Het vervolg ... Ik ben begonnen met dag aan dag iets te schrijven; doch op de duur, de datum vergetend, heb ik maar doorgescreven, zonder datum, en nu vandaag zal ik mijn brief voltooien.

11 december 1914.

Ik heb het vorige bijna allemaal geschreven uit de tranchée - ... - waar ik vijftien dagen ben in geweest. Nu zijn wij in repos. Eergisteren werd ik bij de commandant geroepen die mij zegde ogenblikkelijk naar X. te gaan voor mijn decoratie te ontvangen van de koning zelf. Ik trok grote ogen, waste en borstelde mij flink en trok blinkend als een spiegel naar het quartier général in X., waar een luitenant-generaal mij wachtte en met mij naar het paleis van de koning trok. Daar stond ik, en ik beken dat ik bang was, bang in het paleis van de koning, terwijl ik in het vuur nooit gebeeft heb. Na een minuut wachten kwam de koning binnen, in tenue van luitenant-generaal. De koning gaf mij de hand, feliciteerde mij en stak mij de medaille militaire op de borst. (De hoogste onderscheiding, zowel voor een eenvoudig soldaat als voor een generaal). Dan dwong Z. M. mij te vertellen hoe ik de Fransman uit het water gehaald heb.

U weet wel mama, het is slechts aan U alleen dat ik vertel zoals het was, het stuit mij tegen de borst te vertellen om mij op te hemelen; ook antwoordde ik kort, zonder veel krollekens, maar dit scheen onze koning meer plezier te doen dan veel praat, want hij zegde

glimlachend, dat hij alles volkomen wist en noemde de grap; “une magnifique action de courage et de fraternité”. Dan bedankte Z. M. mij voor hetgeen ik voor het land gedaan heb en na een lang salut en de felicitatie der officieren gingen wij bij de generaal en zijn staf een glas champagne drinken. Hoe alles eigenlijk gegaan is zal ik u later haarfijn vertellen.

En nu hoe de medaille er uit ziet, het is een groot gouden kruis met een ster in het midden en een Belgisch lint aan, het is het mooiste kruis dat ik ooit zag. Gisteren defileerde men voor mij en deed de compagnie reprise d’arme. De commandant lachte, feliciteerde, schudde mij de hand, en was, geloof ik, nog gelukkiger dan ik zelf, en mijn vrienden zijn nog fierder dan ik en vertellen aan de ganse wereld op welke wijze ik mijn kruis verdiend heb.

De luitenant vertelde mij, dat ik een schone borst heb en dat hij zeker is, dat als de oorlog nog wat aanloopt nog wel een ander ereteken nevens het eerste zal hangen.

Enfin lieve ouders, ik geloof wel, dat ge wist dat uw zoon geen lafaard is. Ik ben zeer goed in de compagnie, het is te zeggen iedereen houdt veel van mij.

Na de geschiedenis met de Fransman hebben wij nog enige slagen gedaan, maar niet zo erg als in het begin en hetgeen dat nog komen moet zal zo erg niet zijn.

Wat het leven betreft het is goed uit te houden, als men zijn plan kan trekken, en in de tranchées is het zo hard niet, als men niet te lui is om de hand uit de mouw te steken, men bouwt houten barakken in de tranchées waar men met 5 à 6 man in zit, men gooit er stro in en maakt vuur bij middel van emmers met gaten in.

Elke barak heeft een naam. Het is in zulke villa dat ik mijn brief begonnen ben.

Wat het eten betreft, als de Duitsers wisten, hoe dat bij ons gaat, ze zouden nogal 'n vieze snuit trekken, 's morgens een half brood (wit), een gourde vol koffie en 6 stukken suiker, twee of drie maal per week 2 haringen, 's middags soep en een stuk vlees (bouillie), 's avonds patatten en koffie, dan bijna alle dagen een borrel cognac en een pak sigaretten en een handvol tabak.

Verder zijn wij in repos, dan eten wij wat wij willen. Ik ben beroemd in de compagnie om mijn eetlust, en ben bekend als goede kok. Alhoewel nooit geen praktijk gedaan hebbend in de edele kookkunst, kan ik bakken en koken dat het een plezier is om te zien, zo heb ik eens koekenbakken gemaakt voor de ganse compagnie. We lagen toen in repos en twee dagen lang van 's morgens tot 's avonds was ik koeken aan het bakken en ... aan het eten, zodanig dat ik nu ril als ik ze zie.

Een goede week geleden, in de tranchées, trok ik vooruit, zonder dat iemand het wist, daar ik door een kijker in een hoeve tussen ons en de vijand een varken meende te zien; ik trok er dus op uit, geweer op de rug (daar er wel een ontmoeting kon bestaan met anderen dan varkens).

Wat ik toen allemaal doormaakte, zal ik wel eens later vertellen. Enfin, niets schrikte mij af om het varken een pruim in de kop te jagen en te villen en met een half beest op de schouder terug te keren, die avond aten wij in de tranchées hespen en koteletten. Om een kieken of konijn op te eten verdraai ik mijn hand niet. Dus zoals ge ziet kan ik mijn plan wel trekken. Ik maak het mij dan ook zo gemakkelijk mogelijk.

Wat het geld betreft, ik had als solde rond de 2,80 F per week en trek nu nog 1,40 F meer voor de medaille.

Het spreek vanzelf dat dit geld gemakkelijk opgaat, aan gelei of vet voor het brood, aan tabak enfin alles voor de ménage. En alles is te duur. Op dit ogenblik heb ik geen cent op zak, maar men gaat nu solde betalen en, met 1,40 F meer, zal ik er wel stilletjes komen. Ik ben altijd zuinig geweest met het geld dar ik in B. gekregen heb. Het is slechts een week geleden dat ik de laatste 10 centiemen ervan uitgaf.

Ik ontving gisteren een kaart van tante A. mij meldend dat papa 20 F wou opsturen, maar dat er geen middel was, en dat ik moest schrijven of ik een middel wist, dat heb ik dan ook gedaan, maar ik verzoek u niet meer te sturen, daar ik denk dat u beter geld kunt gebruiken dan ik. Ik kan met 4,20 F mijn plan wel trekken, en daarbij ik sta op de lijst voor korporaal te worden (solde 4,20 plus 1,40) en de eerste plaats als korporaal bij de mitrailleuses. Ik had wel zin maar moest dan de compagnie en surtout de 2 vrienden verlaten. Had ik het gedaan, dan was ik gauw onderofficier geweest, maar nu is de eerste plaats die open komt in de compagnie voor mij.

Ik heb veel geleerd door dit leven en ik geloof dat dit een goede invloed op mij heeft. Als ge zo een paar maal de dood in de ogen ziet, krijgt ge heel andere gedachten over het leven en de mensen.

Wat plezier betreft, dit hebben wij genoeg, zelfs in de tranchées houden wij concert. En nu vandaag zelfs amuseren wij ons wel een beetje triestig. De tyfus heerst op het slagveld en gisteren zijn wij ingeënt in de zijde tegen de ziekte (dat gaat met een machientje met spuit). De dokter spoot bij ons allen, in plaats van $\frac{1}{3}$ stof de $\frac{3}{4}$ in, om zeker te zijn dat het goed gedaan was. Nu is de wonde zeer pijnlijk

en lachen wij met de potsierlijke gezichten van onze vrienden bij de minste beweging.

Alle nachten als ik slaap droom ik van u allen. Ik slaap altijd in, met het beeld van mijn klein moedertje voor de ogen. Laatst gebeurde het dat ik ontwaakte in het midden van de nacht, ik droomde van thuis te zijn en greep de type die nevens mij snorkte bij de arm, al zeggend: "Marinus snork zo niet, ge maakt alleman wakker in huis." Natuurlijk gelach genoeg.

Nu lieve ouders en broertjes, goede moed en geen schrik voor mij.

De hartelijke groeten van

Uw zo innig liefhebbende C.

Een Belgisch vissersvaartuig heeft te Vlissingen een sleepboot binnengebracht, gemerkt "Harpalyce Londen."

Donderdag 29 april 1915 – avondeditie

Belgische vluchtelingen.

Vrijdag of zaterdag aanstaande zullen, naar aan de Middelburgsche Courant wordt gemeld, te Zierikzee tachtig à honderd Belgische schepen aankomen, om met de daarop verblijvenden daar te vertoeven tot voor hen betere tijden.

Van het westelijke gevechtsterrein.

Londen, 29 april. Aan de Times is gisteren uit Noord-Frankrijk geseind:

Gedurende de laatste 36 uren heeft de vijand onze linies ten oosten van het IJzerkanaal met verdubbelde kracht aangevallen, als een laatste hardnekkige poging om vaste voet te krijgen op de westelijke oever. Hij heeft al zijn kracht verspild. De bondgenoten handhaven zich nog stevig op de westelijke oever. Iedere aanval is afgeslagen en de vijand heeft reusachtige verliezen geleden.

Merkbare vorderingen hebben de Fransen aan het noordelijke en de Britten aan het zuidelijke gedeelte van de linie gemaakt in de richting van St. Juliaan. De Britse troepen houden nu een nieuwe linie van loopgraven ten noorden en ten noordoosten van Ieper bezet.

De Canadezen zijn op van het vier dagen en nachten onophoudelijk vechten. Zij zijn afgelost en achter onze linie teruggebracht, want zij hebben hun rust hard nodig. De terugkeer is roemrijk, doch hun gelederen zijn op treurige wijze gedund.

Deze tweede slag in Vlaanderen heeft gewoed langs een front van minder dan 5 mijl en niet langer dan vijf dagen geduurd, maar aan dit kleine front is de strijd waarschijnlijk verwoeder geweest dan bij andere gelegenheden in deze oorlog. Ten spijt van de door de vijand in strijd met het internationale recht en de gebruiken van beschaafde volken gebezigde list, zijn zijn verliezen zeer zwaar, veel ernstiger dan die der bondgenoten. Het is waar, dat hij tijdelijk enig voordeel heeft behaald en onze linies ten noorden van Ieper en langs de oostelijke oever van het IJzerkanaal voor het ogenblik teruggedreven heeft, doch de poging om het IJzerkanaal over te steken is geheel mislukt. De terreinwinst van de vijand op de oostelijke oever is in hoge mate onzeker. Reeds gaan de bondgenoten tot het offensief over en er is goede reden om te hopen, dat zij de vijand de grond zullen ontrukken, welke hij ten koste van zulke reusachtige verliezen veroverd heeft.

De meest kritieke dagen zijn zaterdag en zondag geweest. De Duitsers voerden hun zware artillerie en houwitsers naar de voorste stellingen, wierpen granaten en krachtige ontploffingsmiddelen in leper en bedekten met een regen van vuur elke weg, waarlangs onze troepen versterking konden krijgen. Bij dit laatste bombardement is de verwoesting van leper voltooid. De vermaarde Lakenhal is met de grond gelijk gemaakt. Nauwelijks een huis is blijven staan.

Berlijn, 29 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Onze stellingen op de westelijke over van het kanaal, ten noorden van leper aan de leperleebeek, bij Steenstrate en Het Sas zijn sedert gisterenmiddag onophoudelijk, maar vergeefs aangevallen.

Op de oostelijke kant van het kanaal mislukte een gisteravond door de Fransen, Algerijnen en Engelsen samen ondernomen aanval tegen onze rechtereuleugel, met zeer zware verliezen voor de vijand.

Het aantal door ons in de gevechten ten noorden van leper buitgemaakte kanonnen van de vijand is tot 63 gestegen.

Parijs, 28 april. Officieel bericht van vanavond:

De dag is betrekkelijk rustig verlopen. De toestand op het front in België is onveranderd.

Wij hebben het de laatste drie dagen herwonnen terrein behouden.

Men meldt ons uit Maastricht:

De Belgische grenzen zijn weer geopend. De spoorwegdienst van Maastricht naar Luik via Kanne, van Maastricht naar Brussel, naar Namen en naar Charleroi is weer geregeld hernomen.

De oorlogstoestand.

Wij gaan heden uit van hetgeen wij in de laatste alinea van ons overzicht van gisteren opmerkten. Wij laten die alinea daarom hier nog eens volgen en nemen daarbij de gelegenheid te baat ze van enige drukfouten te zuiveren.

“De linie (bij Ieper) schijnt nu weer standvastiger geworden, doch waar beide partijen versterkingen laten aanrukken, is hier weer een langdurige en vreselijke strijd te wachten, waarvan zeker is, dat hij bloedig zal zijn.”

De aanval die verleden vrijdag de Duitsers ten noorden van Ieper aanzienlijk vooruit had gebracht, werd door tegenaanvallen nog diezelfde dag plaatselijk beperkt.

Wat er vervolgens is geschied, zijn pogingen der bondgenoten om met behulp van inmiddels aangekomen versterkingen het verloren terrein te herwinnen. Maar, waar blijkbaar de Duitsers ook versterkingen konden laten aanrukken, is hun dit slechts voor een deel gelukt. Wie met een aanval voortgang maakt, maar zijn vooruitgang door tegenaanvallen gestuit ziet en nog krachtiger tegenaanvallen tegemoet ziet, moet zijn defensieve stellingen ietwat achter de linie aanleggen, die hij heeft bereikt, en, wordt hij in het defensief gedrongen, op zijn opnemingsstellingen teruggaan.

Het lijdt geen twijfel, dat de Duitsers voor het ogenblik bij Ieper defensief zijn en strijden voor het behoud van het gewonnen terrein. Om dat met succes te doen zijn zij op de wijze als boven beschreven wat moeten wijken op hun defensieve stellingen.

Tot daartoe heeft zich hun teruggang over het algemeen bepaald. Alleen van Lizerne, over het IJzerkanaal zijn zij geweken.

De frontlinie om Ieper loopt van St. Elooï af over heuvel 60 en verder (aanvankelijk langs de voet der heuvels) naar Zonnebeke, van daar naar het noorden tot ongeveer bij Gravenstafel.

Van hier af liep de linie voor de aanval der Duitsers in een vrij geleidelijk buigende lijn verder tussen Kerselare en Poelkapelle door en verder over Langemark en ten zuiden voorbij Bikschote naar het kanaal.

Thans, nu na de aanval der Duitsers en de tegenaanvallen der bondgenoten de evenwichtstoestand is teruggekeerd, wijkt van even voor Gravenstafel af het front weer wat naar het zuiden terug, loopt het voor St. Juliaan en Pilkem heen naar het kanaal toe, dat het ongeveer bij Het Sas bereikt. Of Het Sas in Franse of Duitse handen is, is een punt van dispuut tussen de Franse staf en het Duitse hoofdkwartier. Van veel belang is dat niet. Bij Steenstrate hebben de Duitsers een bruggenhoofd over het kanaal, dat staat in elk geval vast, en het front loopt verder met het kanaal evenwijdig.

Hier staan ze nu, de vijanden, en ze kunnen geen van beiden verder.

Wij noemden zoeven het dispuut over Het Sas onbelangrijk. Even nietig ten opzichte van de algemene toestand zijn de overige punten naar aanleiding waarvan de oorlogvoerende partijen elkaar tegenspreken.

Nu met het voorjaar de gesteldheid van weer en terrein het krijgsbedrijf minder belemmeren, is niet opeens een volledige verandering ingetreden, maar is weer een periode van rukken en stoten begonnen. De Fransen gaven een duw tussen Maas en Moezel, de Engelsen bij Neuve Chapelle, de Duitsers bij Ieper. Zullen de gebeurtenissen zich nu in omgekeerde volgorde ontwikkelen als in november, zullen die rukken in hevigheid toenemen totdat

eindelijk op een ogenblik, dat niemand het meer verwacht, die band van verschanste legerscharen, die van het Kanaal tot bij Bazel over België en Frankrijk ligt, wordt verscheurd en er weer machtige beweging komt? Het is mogelijk, maar het is ook mogelijk dat de beslissing valt, doordat geen van beide partijen die band kan scheuren.

Maar daar is het, naar wij menen, nog ver van af.

De jongste gevechten bij Leper hebben aangetoond, dat ook de Duitsers het in deze niet aan pogingen zullen laten ontbreken. Toch geloven wij niet, dat ze bij Leper reeds een aanmerkelijk deel van de totale reserve waarover ze beschikken hebben ingezet, evenmin als de Fransen tussen Maas en Moezel. Men moet voorzichtig zijn met de schattingen van de zijde der vruchteloos aangevallen partij. Want deze heeft, naar de geschiedenis leert, in zulke gevallen neiging tot overdrijving.

Militaire beschouwingen.

Bij Leper schijnt het evenwicht hersteld.

De uitkomst is dus gebleven bij wat de Duitse bladen ervan meldden: "uit tactisch oogpunt niet onbelangrijk". Voor het grote geheel, strategisch, is het resultaat echter evenmin noemenswaard als dat van Neuve Chapelle voor de Engelsen en dat tussen Moezel en Maas voor de Fransen.

Reeds in onze vorige beschouwingen noemden we het voor de Duitsers een bedenkelijk teken, dat de aanval tot staan kwam en dat er van tegenaanvallen van de andere zijde sprake was. In het bericht van 27 april kwam dit reeds sterker uit. Daarin vernam men van "de nieuwe linie van onze stellingen", welke door de Engelsen met zeer sterke strijdkrachten werd aangevallen, wat al niet erg offensief

klonk. Uit de berichten van 28 april bleek zelfs dat weer een klein deel van het gewonnen terrein was verloren gegaan, terwijl het Engelse bericht, dat beide legers zich weer hebben ingegraven, er op wees, dat de evenwichtstoestand zich herstelde.

Indien de Duitsers hier dus werkelijk de grote druk hebben uitgeoefend, die wij in verband met de geheimzinnigheid in België op een of ander punt verwachtten, dan is het resultaat teleurstellend. Voor de beoordeling van de aangewende krachtsinspanning zouden we echter meer gegevens moeten hebben. Wel lezen we in een Frans Havasbericht van 25 april over de gevechten bij Ieper, dat de Duitsers met twee legerkorpsen aanvielen, doch over welk front deze macht zich uitbreidde werd niet nader vermeld en zulks is voor de beoordeling een factor, die we moeten weten.

Iets meer houvast geeft het Engelse bericht van de 28^e ons, waarin gemeld wordt dat de Duitsers niet minder dan 120.000 man te Driegrachten en ten zuiden van Poelkapelle hebben staan. Indien daarmee bedoeld wordt over het gehele front dat door deze plaatsen (de plaatsen inbegrepen) begrensd wordt, dan is het reeds een reusachtig getal. Genoemd front heeft een lengte van 12 km, zodat per meter een 10 man beschikbaar zouden zijn. Tot nu toe rekende men bij een aanvallend gevecht voor de beslissende groep op 4 à 6 man per meter en zou tien man per meter dus een getal zijn, waarbij rekening werd gehouden met ontzaglijke verliezen en een geweldige verkwisting van mensenlevens. We willen er hierbij de aandacht op vestigen, dat bij één man per meter, de man nog juist zijn geweer vrij en ongehinderd kan gebruiken. De gehele vuurlinie zou dus negen maal vervangen kunnen worden, waarbij men nog in het oog moet houden, dat het ondenkbaar is dat een vuurlinie van 12 km lengte in haar geheel weggevaagd zou worden.

Intussen missen wij alle controle op het Engelse bericht en weten zelfs niet, hoe men tot de schatting van 120.000 man gekomen is. In ieder geval is het thans met de luchtverkenning heel wat moeilijker om grote troepensamentrekkingen geheim te houden, en zodra het langer dan een dag duurt, wordt het zelfs onmogelijk. We vragen ons af, wat men onder de tegenwoordige omstandigheden wel zonder luchtverkenning zou beginnen. Bij de hermetische afsluiting van de wederzijdse slagfronten is het uitgesloten, dat grotere of kleinere verkenningsafdelingen hun verkenning verder zouden voortzetten dan tot de voorste gevechtlijn van de tegenstander. Wat achter die linies voorviel zou, indien geen waarneming uit de lucht mogelijk was, geheel verborgen blijven. Spionnenberichten toch zouden meestal te lang nodig hebben om op de juiste plaats aan te komen, dan dat ze nog waarde zouden hebben.

Waar dus de luchtverkenning een zeer belangrijk hulpmiddel is voor de troepenleiding om onder de tegenwoordige omstandigheden te weten te komen, wat er achter het front van de vijand voorvalt, zo is, - al klinkt het paradoxaal - aan een te grote kennis van de handelingen van de vijand ook een gevaar verbonden. Men weet dan te veel, waar gevaren dreigen en een niet zeer krachtige leiding is spoedig geneigd naar verschillende bedreigde punten versterkingen te zenden. Dat gevaar is vooral groot, waar beide partijen hier feitelijk een actieve verdediging voeren, d.w.z. verdedigend optreden om de vijand tegen te houden en uit te putten om dan op een gunstig ogenblik in daartoe uitgekozen terreinstroken weer tot het offensief over te gaan.

Ik wees daar reeds de vorige maal op toen ik, in de veronderstelling dat de bondgenoten reeds nieuwe troepen ter beschikking hadden gekregen, de vraag stelde, of ze zich door de strijd bij Ieper het initiatief zouden laten ontnemen en die nieuwe strijdkrachten, door de worsteling daar, laten aantrekken.

Nu zegt het Engelse bericht van 28 april wel: “zowel onze troepen als die van de vijand worden aanhoudend versterkt”, doch uit vorige berichten meenden we te mogen opmaken, dat deze troepen voor een zeer belangrijk deel aan andere delen van het gevechtsfront onttrokken werden.

De voor het grote geheel tot nu toe nutteloze krachtinspanning der Duitsers bij Ieper heeft het gevoel van het wanhopige der worsteling weer bij ons versterkt en doet ons ook voor de inzet der nieuwe Engelse strijdkrachten slechts een tactisch succes tegemoet zien.

De uitkomst moet dit echter leren.

Volgens een bericht uit Parijs, heeft de Franse regering verscheidene scheikundigen naar het front bij Ieper gezonden, om de samenstelling van het gas in de Duitse stinkbommen te onderzoeken. Sommigen geloven dat zij stikstofdioxyde (NO₂) bevatten, dat onder een betrekkelijk geringe druk vloeibaar gemaakt en waar dan handgranaten, bommen en cilinders mee gevuld kunnen worden. Door het openen van een kraan wordt het vloeibare gas vluchtig, maar daar het zeer zwaar is, blijft het boven de grond hangen. Men bereidt het door verdund salpeterzuur en kopervijzel te laten inwerken, waardoor eerst stikstofoxyde (NO) ontstaat, dat zich echter met de zuurstof uit de lucht dadelijk verbindt tot het bovengenoemde vergiftige roodbruine stikstofdioxide.

De slag bij Halen.

St. Adresse, 24 april.

Er is thans een aanvang gemaakt met de officieuze publicatie van de belangrijkste wapenfeiten van Belgische legerafdelingen, bedreven in 1914. Reeds had koning Albert de eerste maart in zijn toespraak tot de jonge rekruten gewag gemaakt van de heldedaden van het

22^e linieregiment op 16 augustus 1914 en ook bij de inlijving van prins Leopold bij het Belgische leger werd de “ijzeren brigade” op eervolle wijze door de koning herdacht, doch voor het overige verkeert men nog in het duister omtrent de taak door verschillende regimenten volbracht. Intussen zijn tal van gegevens verzameld en die zullen langzamerhand worden wereldkundig gemaakt. De eerste (officieuze) publicatie betreft de slag bij Halen van de 12^e augustus en wel in het bijzonder de betekenis van het standhouden van de wielrijders en van de eerste cavaleriedivisie in de ochtend van die dag en de werkzaamheid van de vierde gemengde brigade, die in de namiddag ter versterking kwam opdagen.

Men zal zich herinneren, dat de uiterste rechtervleugel, na de Maas te hebben overschreden, de Kempen binnenrukte en op Diest en Tienen aanmarcheerde, waarbij het de 12^e augustus bij Halen tot een zeer bloedige botsing kwam.

De stelling van het Belgische leger was aldus: Het Belgische leger bezette de linkeroever van de grote Gete van Geldenaken tot Tienen. Men hoopte daardoor het gebied benoorden Namen voldoende te beschermen, vooral door de versperring der toegangswegen tot het lichtglooiende, voor troepenbewegingen echter zeer gunstige terrein. Vooral de doorgangspunten te Budingen, Geetbets, Halen en Diest waren krachtig bezet en waar de grote heirweg loopt over Halen, daar was ook aan dit meest bedreigde punt in de voornaamste plaats aandacht geschonken. Kreeg de vijand Halen in handen, dan zou het hem niet moeilijk vallen zich over Loksbergen en Waanrode van de Belgische verbindingswegen meester te maken.

De bevelhebber had de 1^e ruiterydivisie voornamelijk op het front Budingen-Halen samengetrokken. De cavalerie vormde de linkerflank der bezette stelling. Halen was sinds 10 augustus bezet door de 8^e wielrijderscompagnie, die de daaropvolgende dag door een krachtig

vuur aanzienlijke ruiterspatrouilles, die verkenningen ondernamen in de richting Halen, gekeerd had en genoopt terug te gaan tot Herk de Stad.

In de ochtend van de 12^e augustus, omstreeks acht uur verschenen er terug uit de richting Herk de Stad Duitse voorposten. Zij werden onmiddellijk onder vuur genomen en moesten terugkeren. Even voor half negen rukte de vijandelijke infanterie met cavalerie te voet aan.

Generaal Witte, die het bevel voerde, versterkte onmiddellijk de 3^e compagnie wielrijders met de eerste en een uit Loksbergen ontboden sectie mitrailleurs. De verdediging van Loksbergen en de boerderij "De IJzeren Winning" werd overgelaten aan de brigade lansiers.

Generaal Witte doorzag de vijandelijke toeleg en formeerde tegen 10 uur de volgende opstelling: De drie eskadrons van het 4^e regiment lansiers bezetten de hoeve De IJzeren Winning. Het vierde eskadron vat post te Zek met de tweede compagnie wielrijders. Het derde en vierde eskadron van het 4^e regiment lansiers bezetten het terrein rechts van de plek, waar het 4^e eskadron is opgesteld, terwijl het eerste een batterij steunt op hoogte 55 ten noordoosten van Loksbergen. Het 2^e eskadron blijft in reserve. Twee batterijen rijdende artillerie bevonden zich in wachtopstelling op de Blokkenberg ten Noordwesten van het gehucht Liebroek.

Het eerste regiment gidsen, op een eskadron na, aanvankelijk in reserve, nestelt zich in een bos, gelegen tussen Loksbergen en het kasteel van Blekkom en begeeft zich spoedig naar het noordoosten van dit bos op de hoogte, die het terrein naar Halen beheerst, stijgt daar af en opent het vuur.

Het tweede regiment gidsen, uitgezonderd het 3e eskadron, dat de batterijen op de Blokkenberg blijft steunen, blijft tot half één in

reserve en verdedigt nadien met goed onderhouden vuur de sector tussen Velpe en de weg van Halen naar Loksbergen.

Dit was de opstelling, waarmee gedurende de ochtenduren het hoofd werd geboden aan de verwoede vijandelijke aanvallen.

De aanval op Halen werd hevig tegen negen uur in de ochtend. Aanvankelijk werden voetvolkstormaanvallen door de wielrijders afgeslagen. Een afdeling daarvan, die der pontonniers, bliezen de brug bij de watermolen in de grote weg op, doch onmiddellijk daarop ving een hevig vijandelijk granaatvuur aan, waardoor standhouden bij de brug en bij de rivier de Gete onmogelijk werd. Na weinige minuten lagen de huizen langs de weg in puin.

Onder een regen van vuur trekt de wielrijdersafdeling zich terug tot achter het dorp Halen, om de spoorbaan nog te verdedigen. Nauwelijks hebben zij de spoorbaan bereikt, of reeds hebben de Duitsers het dorp doorgesneld en treden naar buiten. Maar nu opent de batterij op de Blokkenberg een moorddadig vuur. De vijandelijke macht ontplooit zich en een aanzienlijke Duitse macht dringt in stormpas en in slagorde de weg naar Diest op in de richting van Zelk. Aanvankelijk laat men hen Zelk naderen, tot plotseling wielrijders en lansiers zich met grote kracht op de aanvallers werpen en hen teruggedrijven tot in Halen.

De Duitsers blijven nieuwe versterkingen ontvangen en het zal hun gelukken noordwaarts hun aanvalslinie te verlengen. Daardoor worden de wielrijders aan de spoorbaan met een omtrekkende beweging bedreigd, zodat zij genoodzaakt zijn zich terug te trekken op "De IJzeren Winning".

Inmiddels wordt op het front Liebroek-Velpen verwoed gevochten door wielrijders en afgestegen ruiters. Een moorddadig vuur belet de

Duitsers te naderen. Zo blijft de toestand een tijd lang stationair, tot de Duitsers gaan beproeven met cavalerieaanvallen door de Belgische linie te breken.

Plotseling komt een eskadron cavalerie opdagen tegenover de karabiniers. Het wordt opgevangen door een hevig geweervuur en weldra ratelen de Belgische mitrailleuses. De lansen voeren op de flank een charge uit en na weinig minuten is het eskadron neergemaaid. Reeds hadden de karabiniers stelling genomen in loopgraven, doch plotseling, gebruik makend van het botsingsmoment met de eerste ruitersstoet, daagt een nieuw eskadron op, dat eveneens wordt neergemaaid.

Als dit eskadron wordt neergemaaid is reeds het derde en tegelijkertijd het vierde verschenen. Het bereikt het zuidelijk frontdeel, dus rijdt het op de lansen in. Dezen zijn tot de charge gereed en een bloedige strijd vangt aan, waarbij de lansen de overhand houden. Doch nu vatten 36 kanonnen van de vijand hun taak op. Een goedgericht vuur dwingt tegen twee uur de afgematte Belgen tot wijken. Het front Velpen-Liebroek wijkt langzaam en bij de IJzeren Winning verliezen de Belgen terrein door het hevig mitrailleurvuur der Duitsers.

Plotseling komt echter versterking opdagen voor de Belgen, daar het 4^e en 24^e linieregiment (oude formatie) in aantocht zijn. Zij maakten deel uit van de IVe brigade, die zich 's ochtends te Sint-Margriete-Houtem ophield. Om 10 uur had die brigade het bevel tot de opmars ontvangen. Zij liet een bataljon te Hakendover en een compagnie als veldwacht te Oplinter, een te Geetbets en een te Budingen. Even na twee uur in de namiddag komt de eerste groep te Loksbergen aan en mengt zich onmiddellijk in het gevecht, om de ruiters af te lossen en de ruitersreserves gelegenheid te geven een opstelling te formeren.

De brigade beschikt ter plaatse dus over vier bataljons en een compagnie.

Zes compagnieën worden naar Velpen gedirigeerd om Halen te heroveren. Een bataljon volgt in de rechterflank als aanvalsdkking. Een ander bataljon rust op de IJzeren Winning aan. Drie compagnieën blijven in reserve. De batterijen der brigade gaan de rijdende artillerie ondersteunen.

De Belgische tegenaanval wordt met grote hevigheid ondernomen, doch mislukt aanvankelijk bij Velpen door de tegenstand der Duitse mitrailleurs. Het centrum breekt echter door tot de IJzeren Winning. De vierde brigade, niettegenstaande de mars van 23 kilometer, steunt prachtig de cavalerie en door het juiste vuren der artillerie wordt het opereren der infanterie krachtig in de hand gewerkt. Om vier uur krijgt de cavalerie der eerste brigade opdracht in de richting van de Blokkenberg en Liebroek de flank van de vijand te bestoken. Tegen vijf uur verzwakt de vijand zijn tegenstand en wijkt een half uur later bij de Gete.

Tegen het vallen van de avond was de vijand op Halen teruggeworpen.

De Belgen beschikten de gehele dag over 2100 ruiters, 410 wielrijders, 12 kanonnen, 12 mitrailleurs. De Duitsers telden zes regimenten cavalerie, 3000 man infanterie, 36 kanonnen en veel mitrailleurs.

De Belgische verliezen bedroegen 1100 doden, gewonden en vermisten, waaronder 22 officieren. Zij hebben 3000 Duitsers begraven.